

Meta Grgurevič
Nemogoči mehanizmi / Impossible Machines
pogoji za nadaljevanje / conditions for continuity
Umetnostna galerija Maribor
29. 11. 2019 – 1. 3. 2020

Impossible Machines
systems of defiance
Künstlerhaus, Halle für Kunst & Medien (KM— Graz)
1. 2. – 2. 4. 2020

Umetnostna galerija Maribor in Künstlerhaus, Halle für Kunst & Medien (KM— Graz), v sodelovanju s Fundacijo Marignoli di Montecorona iz Spoleta, predstavljamo prvo veliko pregledno razstavo del Mete Grgurevič, ene najzanimivejših slovenskih umetnic mlajše generacije, ki raziskuje in konstruira kinetične sisteme ter jih sestavlja v večdimenzionalne postavitve. *Nemogoči mehanizmi* je razstava v dveh delih, ki vzporedno v Mariboru in Gradcu predstavlja osrednja avtoričina dela, nastala v zadnjih osmih letih.

Meta Grgurevič je v slovenskem prostoru poznana kot del prodorne generacije slovenskih diplomantov beneške akademije iz srede 2000-ih, ki je od vsega začetka na sceno vstopala samosvoje ter pomembno prevetrila diskurz slovenske sodobne umetnosti. Kot večina avtorjev te generacije je izhajala iz ideje soustvarjanja svojih del v sodelovanju z drugimi umetniki, vključevanja performativnosti kot ključnega elementa umetniškega procesa ter gradnje umetniškega dela kot totalne izkušnje. Ob tem se je avtorica posvetila zelo intimnemu raziskovanju umetnosti v povezavi s tehnologijo in procesom materializacije znanstvene in umetniške ideje ter razvila fascinacijo nad mehanskimi sistemi, ki ustvarjajo gibanje, svetlobne učinke ali iluzijo. Skozi sodelovanja z različnimi strokovnjaki s področij elektrotehnike in mehanike, glasbe in gledališča je Meta Grgurevič secirala in razdirala delovanje mehanizmov ter skoraj obsesivno iskala popolnost v gibanju in soodvisnosti mehanskih elementov. »Preučevanje in načrtovanje različnih mehanizmov ali kinetičnih sistemov, odkrivanje njihovega delovanja, vpliv njihovega obstoja in pravila njihovega notranjega delovanja so me vedno zanimali in me postavljali pred nepričakovano izkušnjo.« (Meta Grgurevič)

Avtorica je tako v zadnjem desetletju razvila vrsto izrazito poetičnih, popolnoma delujočih, nefunkcionalnih mehanizmov – mdr. *Letatlin*, majhen kinetični model, ki leti s pomočjo starega gramofona; *Urni triptih*, kinetično skulpturo v treh delih, ki urne mehanizme spreminja v resonančne zvočne objekte; *Lebdečo nit*, kinetični objekt, kjer elektromotor z visoko hitrostjo omogoča lebdenje niti in metamorfozo le-te iz mehke substance v spreminjajoče se trdne oblike; ali *13 mehaničnih principov*, kjer veriga trinajstih različnih kinetičnih elementov predstavlja mehanske rešitve za fluidno koreografijo. Njenim kinetičnim skulpturam je skupen princip rekontekstualizacije starih izumov in znanj, delujejo nizkotehnološko in so zavezane estetiki ročnega dela. Mehanske objekte avtorica nato z vpeljevanjem glasbe, videa, luči in performativnosti razširja v poetične kinetične scenografije. Gonilna sila teh instalacij je v tem, da njeni sestavni deli – matematično natančni kinetični objekti, njihovo gibanje, zvok, svetloba in delovanje – dosežejo harmonijo, s čimer ne ustvari le scenografije, temveč tudi iluzijo fluidnosti in povezanosti. »Skozi leta ustvarjanja definicijo popolno delujočega sistema vse bolj razumem kot prisposobo lastnega sistema v odnosu in odgovornosti do družbenega

okolja, za katero stoji razmislek o sodelovanju med posamezniki ter spoju različnih entitet v poetično celoto.« (Meta Grgurevič)

Evokativne instalacije Mete Grgurevič gradijo na združevanju nezdružljivega – matematična razmerja, natančnost in uravnoteženost so združeni s svojim navideznim antipodom – nelogičnim, imaginarnim, celo nerazumljivim. V mejnih situacijah, ki nastajajo ob tem, avtorica sooča anksioznosti in optimizem vsakdana, fizikalne zakonitosti in utopije. In prav utopije s svojim naborom necenzuriranih idej in zamisli, ki jih avtorica venomer umešča v svoje projekte, predstavljajo prostor možnega (družbenega in individualnega) upora. Gre za subtilen upor, ki za svoje orožje uporablja nebrzdano domišljijo in ki poetično-utopično poziva k sanjarjenju in disfunkcionalnosti, pa tudi sodelovanju in povezovanju posameznikov. Utopija je pomembna gesta znotraj vsesplošnega distopičnega diskurza, ki zaznamuje naš vsakdanjik in je proces, ne destinacija. »Dela Mete Grgurevič s svojimi nizkotehnološkimi, celo arhaičnimi mehanizmi spominjajo na izvirno gesto moderne kinetične umetnosti, ko je Duchamp pomislil, da bi na stol pritrdil kolesarsko kolo, ker ga je pomirjalo, ko je gledal, kako se vrti. Tudi Metini stroji so neizmerno pomirjujoči, spominjajo nas na nekaj, kar že od nekdaj poznamo in nas pomirjajo, da je svet okoli nas takšen, kot mislimo, da je. Kar je seveda popolna utopija.« (Simona Vidmar)

Razstava v UGM in Künstlerhaus, Halle für Kunst & Medien (KM– Graz) ponuja vpogled v delo Mete Grgurevič sredi njene kariere. Na ogled bodo izbrani projekti iz obdobja 2012-2019, ki so mdr. nastali v sodelovanju s slovenskim nacionalnim baletnim ansamblom, ljubljanskim lutkovnim gledališčem, vizualnim umetnikom JAŠO, scenografino in vizualno umetnico Uršo Vidic, pianistom in komponistom Bowrainom (Tine Grgurevič) ter mnogimi drugimi.

Meta Grgurevič (r. 1979, Ljubljana) je leta 2007 končala podiplomski študij slikarstva na Likovni akademiji v Benetkah. Že med študijem je z Jasmino Cibic, Maro Ambrožič in Mary Favaretto delovala v umetniškem kolektivu Passaporta, v katerem so tematizirale tranzitne prostore. Po razhodu skupine je začela razvijati samostojne projekte ter ohranila tradicijo sodelovanja z ustvarjalci z različnih področij.

Dela Mete Grgurevič so bila predstavljena na številnih skupinskih in samostojnih razstavah. Med drugim je sodelovala na 56. beneškem bienalu pri projektu *UTTER* v Paviljonu Republike Slovenije (avtorja JAŠE); na 13. praškem kvadrienalu scenografije in gledališkega prostora je s scenografijo baletne predstave *Tristan in Izolda* predstavljala Slovenijo; na 30. mednarodnem grafičnem bienalu je za projekt *Mehanična galanterija / Srebrna nit* s soavtorico Uršo Vidic prejela posebno omembo mednarodne žirije; na 31. mednarodnem grafičnem bienalu je njen projekt z naslovom *Timekeepers* prejel glavno nagrado občinstva. Leta 2016 je bila rezidenčna umetnica fundacije Mahler and LeWitt Studios v Spoletu. Leta 2017 je na 32. mednarodnem grafičnem bienalu v koprodukciji z SNG Opera in balet Ljubljana s projektom *Silenzio* odprla bienale in novi razstavni prostor MGLC–Švicarija. Svoja dela je razstavljala v Sloveniji, Italiji, Avstriji, na Finskem, v ZDA in drugod.

Kustosinja: Simona Vidmar

Umetniški pregled: JAŠA

Asistent kustosinje: Jure Kirbiš

Konstrukcija mehanizmov: France Petač

Fotografije za reproduciranje v visoki resoluciji.

Opisi del na razstavi

Projekt 1

LUCIDNE SANJE / LUCID DREAMS

Lucidne sanje črpajo navdih pri dveh ključnih osebnostih sveta znanosti in umetnosti: Nikoli Tesli (1856–1943) in Vladimirju Tatlinu (1885–1953). Oba – umetnik in znanstvenik – sta bila zavezana poetiki utopičnega, njune vsaj navidezno uresničljive zamisli pa so se zapisale v zgodovino nemogočega. *Lucidne sanje* kot sinonim za stanje med zavednim in nezavednim, med sanjami in resničnostjo, govorijo o napetosti med genialno zamisljivo in realnostjo, ki ji le-ta pogosto nasprotuje. Prostor za novo vrednotenje vizionarskih zamisli umetnica odpira v polju umetnosti – polju, ki se zaveda realnosti, a ji ni povsem podrejeno.

Lucidne sanje so nastale kot prostorska instalacija za HIAP - Helsinki International Artist Programme.

Element projekta 1

Letatlin, 2012-2019

kinetična skulptura; les, medenina, stari gramofon, niti, papir

Letatlin je majhen kinetični model, ki leti s pomočjo niti, pritrjenih na stari gramofon. Navdih zanj izhaja iz sovjetskega stroja za leteči proletariat, ki ga je leta 1932 ustvaril in izdelal slikar in arhitekt Vladimir Tatlin, da bi ljudem omogočil popolno svobodo. Delo simbolizira neskončno preletavanje med sijajnimi zamisljimi in kruto resničnostjo.

Element projekta 1

Stroj za lebdenje, Prototip št. 1 / Levitation Machine, Prototype No. 1, 2012

kinetična skulptura; les, medenina, elektronske komponente, papirnata kocka

V majhen readymade predal je vstavljena elektromagnetna tuljava, ki jo napajajo elektronske komponente. Električna energija, ki potuje skozi tuljavo, ustvari elektromagnetno polje, le-ta pa omogoči lebdenje majhne papirnate kocke. Prototip je bil zasnovan kot poskus fizičnega pobega iz gravitacijskega polja. Pobeg iz gravitacije se razume kot specifično stanje duha, v katerem gravitacijske sile ne vplivajo na proces razmišljanja in tako dopuščajo zavestno sanjarjenje.

Element projekta 1

Sanjaj, da se spomniš pozabljenih misli / Dream to Recall Forgotten Thoughts, 2012

video; 4 min 53 sek

Ob karizmatično vlogo Charlieja Chaplina in njegov čustven nagovor iz filma *Veliki diktator* (1940) je avtorica vpletla podobe zelo intimnega odnosa med materjo in hčerko (nastopata umetnica in njena hči), ki igraje eksperimentirata s čarobnimi triki pojavljanja in izginjanja. V videu je umetnica iz govora velikega diktatorja odstranila besede »vojaki«, s čimer je njegov nagovor vojakom spremenila v nagovor vseh nas o skupni družbeni odgovornosti do generacij za nami.

Projekt 2

ESCAPEMENT, Poskus št. 3 / ESCAPEMENT, Poskus št. 3, 2013–2019

kinetična instalacija; les, monstera, niti, medenina, baterija, ogledalo, kladivo, bakrena žica, plastika

Escapement je sestavljen iz več sistemov drobnih mehanizmov, ki jih poganja presenetljiv vir energije – rastoča monstera. Rastline dojemamo kot nepremične, njihova rast je za

oko neopazna, vidimo jo le kot posledico procesa. *Escapement* izhaja iz te dvojnosti in uporablja vrsto mehanizmov, ki jih poganja rastlina, pri čemer vsakega sproži določen dogodek. Z »rastlinskim pogonom« projekt postane poetični poskus, ki upočasni kinetičnost umetniškega dela do točke, ko suspenz postane njegov najvidnejši izrazni element. Sožitje rastline in stroja ustvari hibridni objekt, ki je navidezno natančen in mehaničen, a ga poganja živ organizem, s čimer se vztrajno izmika vsem poskusom popolnega nadzora.

Prvi (neuspeli) poizkus je bil kot prostorska instalacija izveden leta 2013 v Galeriji P74 in je bil nominiran za Nagrado skupine OHO, osrednjo nacionalno nagrado za mlade umetnike. Sledilo je več podobnih poizkusov z različnimi elementi in različnimi rastlinami, med drugim leta 2018 v Švicariji (MGLC).

Projekt 3

MEHANIČNA GALANTERIJA / GALANTERIE MÉCANIQUE

Mehanična galanterija je razmislek o odnosu med človekom in mehanizmi, o sodelovanju med posamezniki in o položaju posameznika v širših družbenih odnosih. Gibalo postavitve je sožitje vseh elementov, tako nujnih kot dozdevno nepotrebnih. Slednji zavzemajo vlogo drobnih povezovalnih členov, ki stopijo v dialog z navidezno utečenostjo in funkcionalnostjo ter jim pri tem vdahnejo noto liričnosti in organskosti. (Žiga Dobnikar) *Mehanična galanterija* je nastala kot prostorska instalacija, sestavljena iz mehaničnih objektov, videa, performensa in glasbe za festival Svetlobna gverila in U3 | 7. trienale sodobne umetnosti ter je bila nadaljnje razvita za 30. mednarodni grafični bienale leta 2013.

Element projekta 3

13 mehanskih principov / 13 Mechanical Principles, 2013-2019

Soavtorica: Urša Vidic

kinetični objekti; pleksi steklo, elektromotor, časovnik, medenina, aluminij

Niz 13 mehanskih predmetov se zgleduje po filmu Charlieja Chaplina *Moderni časi* (1936) in 35mm nemem filmu *Mehanski principi* Ralpa Steinerja (1933). Predmeti, ki predstavljajo različne mehanske rešitve, se v skladnem gibanju pretakajo v geometrijske like ter ustvarjajo živo in delujočo koreografijo.

Element projekta 3

Jermenica / Pulley, 2013

Soavtorica: Urša Vidic

kinetična skulptura; aluminij, kovina, jermenica, elektromotor, 500W žarnica

Jermenica je mehanska naprava in se uporablja kot performativno orodje, ki s pomočjo človeških mišic sproži relejsko stikalo in vklopi 500W žarnico.

Element projekta 3

Moja svetla plat razmišljanja / My Silver Line of Thinking, 2013

video, 17 min 10 sek

Video daje vtis nemega filma, kjer se slika, gib in glasba odlično prepletajo med seboj. Elementi, kot so poezija in zvočne nepravilnosti, vdirajo v dogajanje in se zdijo »nepotrebni«; v glasbenem smislu gre za tako imenovane *galanterije*. V videu so galanterije elementi, ki rušijo rutino in ponujajo možnost razmisleka o napakah ali besedah, s čimer jim dodajo poetični in čustveni naboj.

Projekt 4

SAUDADE

Avtorica v delu raziskuje specifično emocionalno stanje, ki ga morju in glasbi zapriseženi Portugalci označujejo kot *saudade*. Beseda v slovenščini nima enakovrednega izraza. Njen najboljši približek predstavlja koprnenje. *Saudade* je koprnenje po nečem, česar ne uspemo doseči v sedanjosti; je čustveno stanje, hkrati zazrto v preteklost in prihodnost. Skozi dele instalacije sledimo poudarjeni časovni komponenti, s katero avtorica preverja pojave, ki vplivajo na človekovo dožemanje časa – kot na primer resonančni inštrumenti, mati in hči v neskončnem suspenzu –, s katerimi sublimira željo po združevanju in potrebo po iskanju sinhronega gibanja. *Saudade* je nastala kot prostorska instalacija, sestavljena iz mehaničnih skulptur, videa in zvoka za Kulturni center Tobačna 001 v Ljubljani leta 2015.

Element projekta 4

Trikotniki / Triangulars, 2015

Soavtor: JAŠA

kinetična zvočna instalacija; aluminij, les, voda, nizkotonski zvočniki
Resonančni predmeti s svojo trikotno obliko, izdelani iz aluminija in lesa, ob določeni frekvenci tvorijo vzorce na vodni gladini, ki spominjajo na morske valove. Na ta način osmišljajo žalost ob izgubi tistih, ki so se odpravili na pot po neznanih morjih.

Element projekta 4

Saudade, 2015

video, 14 min 59 sek

Videoposnetek matere in hčere, ki sedita na zibajočem stolu in poskušata najti ravnovesje med prihodnostjo in preteklostjo.

Projekt 5

MERILNIKI ČASA / TIMEKEEPERS, 2015

kinetična instalacija; medenina, steklo, konkavno zrcalo, elektromotor, kovina, aluminij, zvok

Odsev peščene ure v konkavnem zrcalu sliko te zgodnje naprave za merjenje časa obrne na glavo. Tako se zdi, da zrna peska kljubujejo zakonu gravitacije in namesto navzdol padajo navzgor. Ko peska zmanjka, električni pogon samodejno obrne peščeno uro. Umetnica je pri projektu sodelovala s strokovnjaki različnih področij in znanje, ki so ga delili z njo, je z določenih vidikov ključno za delo. Umetnica združuje oblike znanja, idej in obrtnišva, ki so se razvile v različnih trenutkih človeške civilizacije in v katerih so nekateri zakoni fizike, kot so čas, gravitacija, svetloba itd., stalnica in avtoriteta. (Nicola Lees)

Projekt 6

LJUBEZENSKI NAPOJ / LOVE POTION, 2015

skulptura; medenina, steklenica, zrcalo, les

Ljubezenski napoj je objekt, zaprt v prostor, ki poraja številne poglede in simulira presečišče sedanjosti in preteklosti, kjer se prostor ljubezni prestavi v polje nedosegljivega. Tako se v brezizhodno stisnjeno neskončnost lahko ujeme vsakdo, ki se pregloboko zazre vanj.

Ljubezenski napoj sta avtorja predstavila na praškem kvadrienalu scenskega oblikovanja in prostora kot epilog monumentalni kinetični skulpturi, ki je bila del baletne predstave *Tristan in Izolda*, izvedene leta 2014 v produkciji SNG Opera in balet Ljubljana. Kinetična scenografija Mete Grgurevič in JAŠE je naselila celoten prostor nad odrom in je zaradi

svojega obsega delovala kot vzporedno okolje, ki ustvarja metamorfoze plešočih oblik ter v predstavi vzbuja situacije abstraktnih ali skoraj otipljivih občutkov grožnje, čutnosti, narave in smrti. Steklениčka je nastala po zaključku projekta kot njegov konceptualen zaključek; izpraznjena steklenička ljubezenskega napoja, ki zaradi zrcalne oblike, ostrih zaključkov ter medeninastih elementov na obeh koncih spominja na obliko *Barbarume* (kakor sta odrsko skulpturo poimenovala avtorja), obliko, ki nas opominja na stalno prisotnost grožnje – Demoklov meč.

Projekt 7

V ZAVETRJU ČASA / IN THE BACK OF TIME

Prostorska postavitve *V zavetrju časa* temelji na motivih iz knjige *K svetilniku* modernistične pisateljice Virginie Woolf. Izvirno instalacijo sta Meta Grgurevič in Urša Vidic postavili v Tunelu (pod ljubljanskim gradom), posebnem prostoru Lutkovnega gledališča Ljubljana. Ritem prostora so narekovali premikajoči se predmeti, besedilo, zvoki, glasba in predstava; sledili so vzdušju, ki so vsebovali drobce njihove zgodbe. Notranji dialog med predmeti, glasbo in performansom se je zdel kot obrnjena zavest, ki je publiko vabila, da se prepusti sanjam v barvah ter vtisom vizualnih in čutnih podob. Prizori iz prostorske instalacije v Tunelu se v tokratni galerijski postavitvi skrčijo in naselijo znotraj *Pepperjevega duha*, *Plešoče obleke* in *Kinetične luči*.

Element projekta 7

Pepperjev duh / Pepper's Ghost, 2016-2019

objekt; videoprojkcija, les, oblačilo, zvok, svetloba, ventilator
Pepperjev duh spominja na miniaturno lutkovno gledališče iz 19. stoletja. Deluje po načelu prikazovanja iluzije, tako imenovane tehnike Pepperjevega duha, popularne v viktorijanski dobi. Prizore na »odru« v objektu sestavljajo videoprojkcije, miniaturni predmeti in fragmenti glasbe, nastali posebej za ta projekt. Pod določenim kotom se gledalcu sestavi celota, ki s prepletanjem različnih medijev pričara zasanjano pokrajino vizualnih in čutnih podob.

Element projekta 7

Plešoča obleka / Dancing Dress, 2016-2019

kinetična skulptura; medenina, oblačilo, kovina, aluminij, elektromotor, elektronske naprave

Gibanje mehanične obleke deluje kot privid, ki uprizarja ravnovesje med notranjo željo postati umetnica, iskanjem sreče v osvobojenem kreativnem procesu in ohranjanjem zadovoljstva ob vsakdanjih majhnih razodetjih čarobnosti. Nanaša se na občutenje Lily Briscoe, slikarke iz romana *K svetilniku*, ki po večletnem obdobju končno zaključi svojo sliko in ob tem začuti neizmerno zadovoljstvo. Plesna koreografija spominja na obred vrtenja telesa v ponavljajočih se krogih, s katerim derviši stremijo k izviro popolnosti in osvobojenosti od lastnega ega.

Element projekta 7

Kinetična luč / Kinetic Light, 2016-2019

kinetična skulptura; kovine, aluminij, elektronske komponente, elektromotorji, les, voda

Projekt 8

SILENZIO

večna prepletenost zank in linij / eternal loopholes and braided lines

Naslov se sklicuje na dogajanje v vatikanski Sikstinski kapeli, kjer čuvaji v elegantnih oblačilih z glasnim vpitjem »Silenzio!« (latinsko *silèntium*, iz glagola *silère* = molčati) nenehno opozarjajo obiskovalce, da je Michelangelovo mojstrovino moč opazovati le molče, saj je umetnost tista, ki govori, obiskovalci pa tisti, ki molče opazujejo. V instalaciji sledimo delovanju, ki predpostavlja, da popolna tišina pravzaprav ne obstaja. Osrednji pomen dela *Silenzio* je tako v nenehni napetosti, ki se skozi zasnovano kinetične skulpture prepleta z drugimi elementi v prostoru – človeško lobanjo, staro šivalno mizo, kostmi, odlitkom roke, iz katere raste veja, zvokom – in se razrašča v monumentalno prostorsko postavitev.

Prostorska instalacija je prvotno nastala za dogodek ob otvoritvi 32. mednarodnega grafičnega bienala v Švicariji (MGLC) leta 2017. Skulptura *Veliki pokloni* je bila nadgrajena s plesno koreografijo, glasbo in besedilom. Pričujoča instalacija združuje originalne elemente in fragmente preteklih performansov, združenih v povsem novem odnosu do danega prostora.

Element projekta 8

Veliki poklon / The Big Bowed, 2017

kinetična skulptura; aluminij, les, kovina, elektromotor, plastika

Iz izhodiščnega vrtilišča v središču kinetične skulpture sledimo osnovni liniji objekta. Ta se v skladu z načelom geometrijskega zaporedja razveja v nove linije, ki se v različnih dolžinah in naklonih povezujejo v nova vrtilišča. Iz ene ravnine se razrašča v prepleteno strukturo – osnovo za nastanek objekta. Geometrijska struktura se ponovi v osmih identičnih sekvencah in se vsakič znova začne vrteti z zamikom pod kotom 45 stopinj. Središče začetne sekvence se vrti v počasnem ritmu in s prepletom vseh linij objekta ustvarja hipnotično gibanje celotne strukture. Objekt postane gibajoča se gmota prepletenih linij in zank. Umetniško delo je zasnovano po načelu Fibonaccijevega zaporedja ali zlatega reza, ki je v naravi vseprisotno in osupljivo funkcionalno. S ponavljanjem in seštevanjem osnovnega elementa se ustvarjajo rekurzivne strukture, ki se v kanonu razraščajo v prepletene, homogene žive entitete.

Element projekta 8

Silenzio, 2017

Avtor: JAŠA

objekt; človeška lobanja, rekonstruirana, prevrtana; medenina, steklo, les, zrcalo
»Človeška lobanja je bila darilo Meti od prijatelja (v tistem času je imela še polno oznak različnih tolpa). Ko jo je hčerka odnesla v šolo, se je po nesreči razbila, kar je v družini povzročilo velik razkol. Rekonstruiral sem jo, jo speskal in prevrtal, da sem dobil njeno končno obliko. Delo na njej je vključevalo več miselnih tokov; oznake tolpa, nesrečo, pokojnika. Rekonstruirati rezultat klasične otroške nerodnosti se mi je zdelo neverjetno pomirjujoče in dostojanstveno, saj je bila resničnost materiala, ki sem ga obdeloval, nekako še vedno oddaljena, predvsem zaradi raznobarnih oznak, ki so pokrivalo celotno lobanjo. Ko sem uspel rekonstruirati njeno obliko, sem jo začel peskati in to me je približalo vsebini materiala: človeški lobanji. Dotlej še nikoli nisem imel opravka s človeško lobanjo, kar je zame postal večplastni proces. V tem trenutku se najbolj spominjam vonja. Tega elementa gledalec zdaj ne zaznava. Drobne luknje so bile zadnji poseg oziroma poteza, saj sem jih prepoznal v svojih nameri, da oplemenitim predmet kot najdragocenejši »instrument«, ki ga imamo.« (JAŠA)

Element projekta 8

Roka, ki je povzročila bežno brazgotino / The Hand that Caused a Fleeting Scar, 2017

Avtor: JAŠA

objekt; kovinska zlitina, veja, papir, lepilo, barvice

»Sprva je bil odlitek del skulpture, ki jo je sestavljal čevelj, moj čevelj, poln zemlje in z rastočo rastlino. Roka, narejena iz kovinske zlitine, naj bi bila njen ročaj. A dva trenutka sta poskrbela za preobrat. Med vlivanjem kovin so zračni mehurčki povzročili drobne eksplozije in ena kapljica je pristala na Metinem obrazu. Nekako je vlivanje moje desne roke v ustvarjalnem procesu povzročilo majhno, a vidno brazgotino na obrazu. Sovražil sem tak končni izid in posledično opustil delo na skulpturi, obdržal sem le čevelj z rastlino. Nikoli pa nisem zares pozabil nanjo, počutil sem se odgovornega, zato sem se ob prvi priložnosti vrnil k skulpturi in jo obdeloval, tako da sem oblikoval kovino, pritržil vejo in izrisal drobne liste, ki jih je Meta pritržila na vejo med otvoritveno predstavo *Silenzio*. Do takrat je njena brazgotina že izginila.« (JAŠA)

Projekt 9

POKLON – 29 TEDNOV / BOWED - 29 WEEKS, 2015

kinetična skulptura; medenina, plastika, elektromotor, svinčniki, elektronska komponenta *Poklon - 29 tednov* je delo o vztrajnosti in sodelovanju. Ko se kinetična skulptura sproži, začne mehanizem vleči linijo, ki se v poziciji, kjer je pritrjen svinčnik, sklene v popolnem krogu. Za vsako sledečo pozicijo svinčnika, ki je v odnosu do središča mehanizma vzrok za vsakokrat drugačen premer izrisanega kroga, je potrebno lastnoročno poseči v njegovo delovanje.

Delo je nastalo za projekt *ZAKLOP* v Paviljonu Republike Slovenije na 56. beneškem bienalu leta 2015. JAŠA in njegova ekipa so skozi celotno trajanje bienala izvajali vsakodnevni performans – 6 dni v tednu, 29 zaporednih tednov. Vsak dan se je začel z enim obratom *Poklona* – en krog za vsakega od 180 dni -, ki je beležil kontinuirano prisotnost in poetično vzdržljivost. Isto se odvija na razstavi v Umetnostni galeriji Maribor – vsak nov dan je podpisan z novim krogom. Tako je prisotnost tiste, ki je sprožila mehanizem, zaznamovana na steni ves čas trajanja razstave.

Novo delo 1

SLON V SOBI (ali miš) / AN ELEPHANT IN THE ROOM (or a mouse), 2019

risba s svinčnikom

Angleški idiom »slon v sobi« pomeni, da obstaja pomembna, tvegana ali težavna tema, ki je očitna in se je vsi zavedamo, vendar o njej nihče noče razpravljati. Fraza temelji na zamisli, da se lahko v družbenih interakcijah nekaj tako opaznega, kot je slon, namenoma spregleda. Namesto, da bi problem nagovorili in se tako razbremenili, družbena psihologija represije deluje kot povečevalno steklo. Toda, ali je slona res strah miši?

Avtorica je delo snovala sočasno s pričujočo razstavo. Kot pravi sama, je bila »priprava na razstavo, kot bi živela s slonom.« Ob prvem tako obsežnem pregledu svojega dela si je zadala še en ogromen izziv – narisati slona v njegovi naravni velikosti. V obdobju osemnajstih mesecev je avtorica ustvarila sestavljeno risbo velikih dimenzij, kos za kosom. Risba, nastala posebej za razstavo v Umetnostni galeriji Maribor, izraža lastnosti, ki so bistvene za avtoričin ustvarjalni proces - predanost, premišljeno načrtovanje in čas.

Novo delo 2

TATOVI ENERGIJE / JOULE THIEVES, 2019

kinetična skulptura; miši, leseno kolo, led žarnica, dinamo, papir, medenina, aluminij, plastika, steklo, les, voda, mišja hrana, oblačilo

Zamisel o miški, ki s poganjanjem kolesa prižge žarnico, je uresničena v neposredni navezavi s *Slonom v sobi*. Istočasno igriva in temačna, čarobna in resnična, izmišljena in dejanska, govori o krhkosti tistih majhnih stvari, ki so nam v življenju drage. Drobnogajanje v majhnem prostoru lahko povzroči, da luč razsvetli zunanost. Delo poudarja umetniško zanimanje za energijo – kako je pridelana, kaj, kako in zakaj poganja – ter opozarja na našo odgovornost v odnosu do teh vprašanj.

Novo delo 3

»TECI, TECI HITRO,« JE REKLA, »IN KO SE VRNEŠ, SE VRNI Z OKUSOM VETRA NA SVOJIH USTNICAH.« / "RUN, RUN WILD," SHE SAID, "AND WHEN YOU COME BACK, COME BACK WITH THE TASTE OF WIND ON YOUR LIPS.", 2019

Soavtor: JAŠA

skulptura; medenina, vrv, svinčnica

Novo delo je nastalo kot uvod v razstavo. Povabi nas, da vstopimo, medtem ko sledimo krhkim, vendar strukturno dovršenim linijam skulpture. S svojo minimalistično preprostostjo in kakovostjo materiala lahko delo doživljamo kot vizualiziran tok misli v gibanju, kot poetično definicijo prostora.